

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
ÜZEYİR HACIBƏYLİ adına BAKI MUSİQİ AKADEMİYASI

*Ə. Hacıbəyli
notisiyə əsasən
11.12.2015
Ə. Hacıbəyli*

KLARNET VƏ FORTEPIANO ÜÇÜN KÖÇÜRMƏLƏRİ
(Ü.Hacıbəyli, F.Əmirov, T.Quliyev)

METODİK VƏSAİT

BAKI- 2015

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
ÜZEYİR HACIBƏYLİ adına BAKI MÜSİQİ AKADEMİYASI

KLARNET VƏ FORTEPIANO ÜÇÜN KÖÇÜRMƏLƏRİ
(Ü.Hacibəyli, F.Əmirov, T.Quliyev)

METODİK VƏSAİT

7637

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

BAKI- 2015

Tərtib edəni : Ü.Hacıbəyli ad. Bakı Musiqi Akademiyasının

dosenti **RAFİQ MUSTAFA oğlu ƏHMƏDOV**

Elmi redaktor : Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti,
Ü.Hacıbəyli ad. Bakı Musiqi Akademiyasının
professoru **AXUNDZADƏ YUSİF**

Rəyçilər : Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti,
«Nəfəs və zərb alətləri» kafedrasının professoru
İMANOV YAŞAR

Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti,
Azərbaycan Dövlət Milli Konservatoriyasının “Dirijorluq”
kafedrasının professoru
CAVANŞİR CƏFƏROV

ÖN SÖZ

XX əsr Azərbaycan ifaçılıq sənətində klarnet ifaçılıq mədəniyyətini səciyyələndirərkən, onun Qərbi Avropa və rus musiqi ənənələrinə əsaslanan ifaçılıq və pedaqoji nailiyyətlərini qeyd etmək lazımdır. Klarnet ifası özünün parlaqlığı və məzmunca dolğunluğu, səs mədəniyyəti və virtuoz ustalığı ilə seçilən bir sıra maraqlı xüsusiyyətlərə malikdir. Klarnet ifaçılığında parlaq virtuozluq kantilena ilə bir-birini tamamlayır. Klarnet ifasına sərbəstlik, yüksək məharət xasdır.

Azərbaycanda Avropa musiqi alətlərinin geniş yayılması və instrumental musiqinin inkişafında xalq musiqi nümunələrinin nota köçürmələrinin xüsusi rolu vardır. Hazırkı metodik vəsait də bu cür köçürmələrə - “transkripsiyalar”a aiddir. Məlum olduğu kimi, transkripsiya – latın dilindən – “üzündən köçürmək” mənasını verir. Musiqidə transkripsiya bu və ya digər alət üçün yazılmış əsərin başqa alət üçün tərtib edilməsinə deyilir.

Ali və orta musiqi məktəblərinin tələbələri üçün yaradılmış hazırkı metodik vəsait, klarnet ifaçılarının milli ruhda yerləşməsindən ötrü, eləcə də onlarda milli musiqimizə marağın tərbiyə olunması üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu məqsədlə metodik vəsaitin müəllifi tərəfindən klassik irsimizin ən dəyərli nümunələrinin (Ü.Hacıbəyli – “Sevgili canan” romans-qəzəli, “Koroğlu” operasından Rəqs, F.Əmirov – “Rəqs”, “Şənlik rəqsi”, T.Quliyev – “Sən mənim, mən sənin”, “Bəxtəvər oldum” romansları) klarnet və fortepiano üçün işləmələri yerinə yetirilmişdir. Odur ki, hazırkı metodik vəsait pedaqoji əsər olaraq böyük əhəmiyyət kəsb edir. Metodik vəsait özünün bir sıra bədii müddəaları ilə maraq doğuraraq, həmçinin, klarnet alətinin ifadə - texniki imkan dairəsinin genişlənməsinə yer verir. Onun sistematik olması, işlənən əsərlərdən görüldüyü kimi, burada bədii ardıcılıq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müxtəlif xarakterli əsərlərin ifası estetik zövqün tərbiyəsinə də şərait yaradır. Ona görə ki, metodik vəsait seçmə nümunələr üzərində qurulub. Bu isə klarnet musiqi alətinə olan marağın artmasına, onun texniki və bədii imkanlarının hərtərəfli açılmasına səbəb olacaqdır.

Metodik vəsaitdə klarnet alətinin zəngin ifadəlilik imkanlarından geniş istifadə edilmişdir. Burada alətin texniki - virtuoza xüsusiyyətləri hərtərəfli təbiiq edilmişdir. Metodik vəsait peşəkar texniki vərdişlərin inkişaf etdirilməsinə, həm də musiqi – ifadəlilik məqsədlərinə nail olmasına yönəldilmişdir.

Klarnet ifaçılıq və pedaqoji fəaliyyətinin genişləndirilməsi, məhsuldar konsert-ifaçı fəaliyyəti üçün, bu vəsait klarnet musiqisi janrına münasibətdə də bədii əhəmiyyət kəsb edir və gənc ifaçıların inkişafına böyük təsir göstərməsi açıq-aşkar nəzərə çarpır. Qeyd etmək lazımdır ki, hazırkı ansambl əsərlərində klarnet və fortepiano imkanlarından istifadə etmək qabiliyyəti bunu bir daha sübut edir.

İşləmələrin bir diqqətəlayiq cəhəti də ondan ibarətdir ki, burada nüanslar, applikaturalar, ştrixlər, metronom kifayət qədər dəqiq göstərilmişdir. Bu isə öz növbəsində, klarnet ifaçılığı və ədəbiyyatının daha yüksək səthə qalxmasına zəmin yaradır. İşləmələr xarakter etibarilə də müxtəlifdirlər. Burada həm də forma kamilliyi, bədii obrazların ifadəliliyi diqqəti cəlb edir. İşləmələrdəki klarnet partiyasının tematik materialı dinamik və rəngarəng səslənir, frazaların daha plastik alınması üçün klarnet ifaçısı kamilliyə nail olmalıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, klarnet partiyasını müşayiət edən fortepiano partiyası da sənətkarlıqla yazılmış və beləliklə, iki bərabərhüquqlu alətin ifası təqdim edilmişdir. Düzdür, klarnet partiyasının rolu fortepianoya nisbətən daha mühümdür. Amma onların vəhdəti də maraqlı və yaddaqalan məqamlardan biri kimi diqqəti cəlb edir.

Ümumiyyətlə, işləmələrdə səs çaları ilə bağlı məsələlər, səsin dinamik çalarları və səslənmənin xarakteri üçün müvafiq ifadələr dəqiq tapılmışdır. Nüans məsələsi pyeslərin məzmunu və musiqi forması ilə sıx bağlıdır. Bütün bu cəhətlər əsl "təcrübə məktəbi"dir və ardıcıl artan çətinliyə əsasən bölüşdürülmüşdür. Seçilmiş əsərlər musiqi materialı baxımından da maraqlıdır. Bu pyeslərin dərin məzmunu vardır. Əsərlərin ifası zamanı musiqiçilərdən kamil ifaçılıqdan əlavə bədii yetkinlik və yaxşı inkişaf etmiş ansambl duyğusu tələb olunur.

Belə bir metodik vəsaitin yaradılması klarnet repertuarının bədii əsərlərlə zənginləşməsinə səbəb olmuşdur. Seçilən əsərlər üzərində işləmələr praktiki vəzifələrə maksimal dərəcədə yaxınlaşdırılmış, səmərəli metodik baxışlar təcrübə vasitəsi ilə sübuta yetirilmişdir.

Bu gün həm pedaqoji, həm də ifaçılıq cəhətdən məzmunca dərin, klassik formaca aydın, klarnet alətinin təbiətinə uyğun ifadəli melodikaya və virtuoza texnikaya malik olan əsərlərə, işləmələrə və köçürmələrə böyük tələbat vardır. Ümidvaram ki, şagird və tələbələr bədii cəhətdən maraqlandıra bilən və dolğun material üzərində qurulan hazırki metodik vəsait yüksək bədii əhəmiyyətini qoruyub saxlayacaq, müasir klarnet ifaçılarının repertuarına möhkəm surətdə daxil ediləcəkdir. Məcmuədəki bütün musiqi nümunələrinin melodik dili səmimi və yaddaqalandır. Ümumi görünüşündə onlar emosional ruh yüksəkliyi təəssüratı bağışlayır.

Pyeslərin fortepiano partiyası haqqında da söhbət açmaq lazıdır. Çünki burada o, yalnız müşayiət rolu deyil, həmçinin müstəqil musiqi obrazı yaradır. Bunu fortepiano da keçən dolğun ritmika, faktura və harmoniyaların ardıcılığı sübut edir.

Bununla da klarnet partiyası ilə fortepiano partiyası arasında duet meydana çıxır. Klarnet partiyasında başlanan musiqi fikri fortepiano partiyasında davam və inkişaf etdirilir.

Klarnet partiyasında ahəngdar, zərif səslənmə, zəngin tembrli səslənmədən ustalıqla istifadə olunmuşdur. Klarnet ifaçısı işləmələri ifa edərkən hər zaman eyni cür səslənmə ilə qane olmamalıdır. İfaçı pyeslərin təmiz səslənməsinə, dinamikaya xüsusi fikir verməlidir. Buna məşğələlər zamanı müxtəlif ştrixlərin istifadə olunması ilə nail olmaq mümkündür.

Araşdırdığımız əsərlər çox rəngarəng, maraqlı, onun daxilində cəmləşən bədii ifadə vasitələri isə müxtəlifdir. Onların hər birində Azərbaycan xalq musiqi nümunələrinə yaradıcı surətdə yanaşma, müxtəliflik müşahidə olunur. Məcmuə konsert repertuarında, həmçinin tədris proqramlarında işləmələrə ehtiyacla

əlaqədar olaraq meydana çıxmışdır. Odur ki, bu işləmələrdə geniş klarnet fakturası, ştrixlər, applikatura və s. kimi üsullar tətbiq olunmuşdur.

İşləmələrdə klarnetin ifadə imkanlarına, onun tembri, alətin melodik təbiətinə, texniki xüsusiyyətlərinə yer verilmişdir. Klarnet və fortepiano üçün işləyib hazırlanan əsərlər alətin ifa imkanlarını təcəssüm etdirir, alətə xas nüansları, ştrixləri, texniki xüsusiyyətləri (itilik, cəldlik, dəqiqlik) nümayiş etdirir. Pyeslər rəqsvari, mahnıvari, lirik obrazlılığı ilə diqqəti cəlb edir. Həmin əsərlərin əsas xüsusiyyətlərindən biri də onların metro-ritmik quruluşudur. Ümidvaram ki, bu metodik vəsait musiqi və metodiki dəyərə malik olacaq və klarnet musiqi ədəbiyyatının metodiki – pedaqoji janlarının inkişafında vacib yer tutacaq.

“Sevgili canan”

mus. U. Hacıbəyov
kəş. R. Əhmədov

Clarinet in B \flat

Piano

Musical score for measures 11-13. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 11 is a whole rest. Measure 12 features a piano accompaniment with a *dim.* marking. Measure 13 features a piano accompaniment with a *p* marking.

Musical score for measures 14-16. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 14 features a piano accompaniment with a *mp* marking. Measures 15 and 16 continue the piano accompaniment.

Musical score for measures 17-19. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 17 features a piano accompaniment with a *p* marking. Measure 18 features a piano accompaniment with a *mf* marking. Measure 19 features a piano accompaniment with a *p* marking.

Musical score for measures 20-22. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 20 features a piano accompaniment with a *dolce* marking and a triplet of eighth notes. Measure 21 features a piano accompaniment with a *mf* marking. Measure 22 features a piano accompaniment with a *p* marking.

Musical score for measures 23-25. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 23 features a piano accompaniment with a *p* marking. Measures 24 and 25 continue the piano accompaniment.

Musical score for measures 26-28. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. Measure 26 features a piano accompaniment with a *p* marking. Measures 27 and 28 continue the piano accompaniment.

28

29

32

a tempo

33

mf

35

36

cresc.

38

39

f

41

42

dim.

44

45

p

Musical score for measures 47-49. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 47 starts with a piano (*p*) dynamic. The music features a melodic line in the upper treble and a rhythmic accompaniment in the grand staff.

Musical score for measures 50-52. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 50 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic, which changes to mezzo-piano (*mp*) in measure 51, and then to piano (*p*) in measure 52.

Musical score for measures 53-55. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 53 starts with a piano (*p*) dynamic, which changes to mezzo-forte (*mf*) in measure 54.

Musical score for measures 56-58. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 56 starts with a piano (*p*) dynamic, which changes to *dim.* (diminuendo) in measure 57.

Musical score for measures 59-61. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 59 features a triplet of eighth notes in the upper treble staff.

Musical score for measures 62-64. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 62 starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic, which changes to piano (*p*) in measure 64.

63

Musical score for measures 63-65. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a melodic line in the treble and a rhythmic accompaniment in the bass.

68

Musical score for measures 68-70. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music continues with a melodic line in the treble and a rhythmic accompaniment in the bass.

71

a tempo

Musical score for measures 71-73. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a melodic line in the treble and a rhythmic accompaniment in the bass. The tempo marking *a tempo* is present above the treble staff. The word *cresc.* is written below the grand staff at the beginning of measure 71.

74

Musical score for measures 74-76. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a melodic line in the treble and a rhythmic accompaniment in the bass. Dynamic markings *mp* and *f* are present.

77

ad libitum

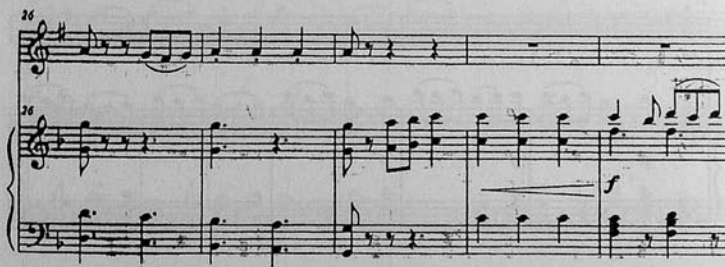
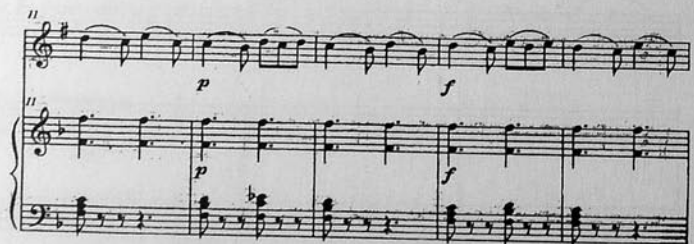
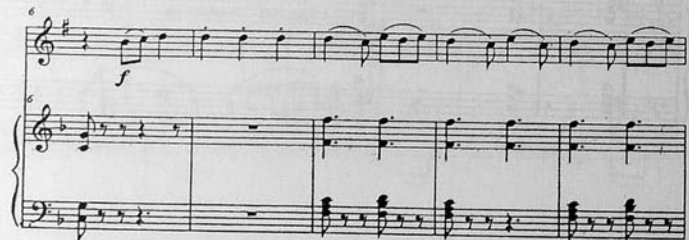
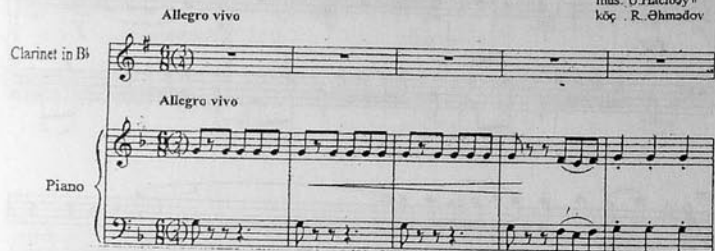
Musical score for measures 77-79. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top, and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features a melodic line in the treble and a rhythmic accompaniment in the bass. The tempo marking *ad libitum* is present above the treble staff. A triplet of eighth notes is indicated with a '3' below it.

"Koroğlu" operasından Rəqs № 2

mus. U.Hacıbəyov
kür. R.Əhmədov

Clarinet in B \flat

Allegro vivo

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

37

37

p

36

36

p

f

41

41

p

f

p

46

46

51

51

56

56

p

61

61

p

Musical score for measures 61-65. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a whole rest, followed by a half note G4, and then a melodic phrase starting on G4. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand. A dynamic marking of *p* (piano) is present above the vocal line.

66

66

mf

Musical score for measures 66-70. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues the melodic phrase from the previous system. The piano accompaniment maintains the eighth-note bass line and chords. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is present above the vocal line.

71

71

Musical score for measures 71-75. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues the melodic phrase. The piano accompaniment continues with the eighth-note bass line and chords.

76

76

Musical score for measures 76-80. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues the melodic phrase. The piano accompaniment continues with the eighth-note bass line and chords.

81

81

p

Musical score for measures 81-85. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues the melodic phrase. The piano accompaniment continues with the eighth-note bass line and chords. A dynamic marking of *p* (piano) is present above the vocal line.

86

86

p

f

Musical score for measures 86-90. The system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues the melodic phrase. The piano accompaniment continues with the eighth-note bass line and chords. Dynamic markings of *p* (piano) and *f* (forte) are present above the vocal line.

91

mf

96

101

106

111

116

121

Musical score for measures 121-125. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff (treble and bass clefs) below. The key signature is one sharp (F#). The melody in the top staff features eighth-note patterns with slurs. The grand staff provides harmonic accompaniment with chords and moving lines in both hands.

126

Musical score for measures 126-130. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff below. The key signature is one sharp. The melody continues with eighth-note patterns. The accompaniment in the grand staff features a steady rhythmic pattern with chords.

131

Musical score for measures 131-135. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff below. The key signature is one sharp. The melody shows some rests and eighth-note runs. The accompaniment continues with harmonic support.

136

Musical score for measures 136-140. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff below. The key signature is one sharp. The melody is mostly rests, while the accompaniment in the grand staff has more active lines, including some sixteenth-note patterns.

141

Musical score for measures 141-145. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff below. The key signature is one sharp. The melody in the top staff has some rests. The grand staff accompaniment features long, sweeping lines in the right hand and chords in the left hand.

146

Musical score for measures 146-150. The system consists of three staves: a single treble clef staff at the top and a grand staff below. The key signature is one sharp. The melody in the top staff has eighth-note patterns. The accompaniment in the grand staff provides harmonic support with chords and moving lines.

151

156

161

ff

RƏQS

KLARNET VƏ F-NO ÜÇÜN

KÖÇÜRÜLMƏ:
R.ƏHMƏDOV

FIKRƏT ƏMIROV

Clarinet in Bb

mf

Piano

7

Cl.

p *mf* *p*

Pno.

13

Cl.

mf *p* *mf* *p*

Pno.

20

Cl.

mf *p*

Pno.

25

Cl.

mf *p*

Pno.

“Şənlik rəqsi”

F.Əmirov

R.Əhmədov

Allegretto grasiozo

Piano

Pno.

Pno.

18 *mf*

Pno.

24

Pno.

29 *p*

Pno.

34 *f*

Pno.

39

Pno.

44

Pno.

45 *mp* *f mp*

Pno.

51 *f*

Pno.

Sən mənim, mən sənin romans

T. QULIYEV
KÖÇÜRÜLMƏ:
R. ƏHMƏDOV

Moderato

Clarinet in B \flat

Piano *mf*

3

Cl.

Pno.

6

Cl.

Pno.

9
Cl. Pno.

13
Cl. Pno.

17
Cl. Pno.

21
Cl. Pno.

25
Cl. Pno.

29
Cl. Pno.

33
Cl. Pno.

37
Cl. Pno.

40

Cl.

Pno. *mf*

42

Cl.

Pno.

45

Cl.

Pno. *p*

BƏXTƏVƏR OLDUM

(ROMANS)

KLARNET VƏ F-NO ÜÇÜN.

T. QULIYEV
KÖÇÜRÜLMƏ:
R. ƏHMƏDOV

Andantino

Clarinet in B \flat

Piano

Cl.

Pno.

Cl.

Pno. *rit.*

Cl. ¹⁰

Pno.

This system contains measures 10, 11, and 12. The Clarinet part (top staff) has a whole rest in measure 10, followed by quarter notes in measures 11 and 12. The Piano part (bottom staff) features a continuous eighth-note accompaniment in the left hand and chords in the right hand.

Cl.

Pno.

This system contains measures 13, 14, and 15. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 13 and 14, and a quarter note in measure 15. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl.

Pno.

This system contains measures 16, 17, and 18. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 16 and 17, and a quarter note in measure 18. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl.

Pno.

This system contains measures 19, 20, and 21. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 19 and 20, and a quarter note in measure 21. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl. ²⁰

Pno.

This system contains measures 20, 21, and 22. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 20 and 21, and a quarter note in measure 22. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl.

Pno.

This system contains measures 23, 24, and 25. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 23 and 24, and a quarter note in measure 25. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl.

Pno.

This system contains measures 26, 27, and 28. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 26 and 27, and a quarter note in measure 28. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl. ³⁰

Pno.

This system contains measures 29, 30, and 31. The Clarinet part has eighth-note runs in measures 29 and 30, and a quarter note in measure 31. The Piano part continues with eighth-note accompaniment and chords.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

Pno

Cl.

Pno

p

pp

dim.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz	3
Ü.Hacıbəyli - "Sevgili canan"	7
Ü.Hacıbəyli - "Koroğlu" operasından Rəqs №2	16
F.Əmirov - "Rəqs"	27
F.Əmirov - "Şənlik rəqsi"	29
T.Quliyev - "Sən mənim, mən sənin" romansı	33
T.Quliyev - "Bəxtəvər oldum" romansı	37

Kitab "ORXAN" Nəşriyyat və Poliqrafiya
müəssisəsinin mətbəəsində hazır
diopozitivlərdən
istifadə olunmaqla ofset üsulu ilə çap
edilmişdir.

Ünvan: Bakı şəhəri, Dərnəgül qəsəbəsi,
3105-ci məhəllə
Direktor: Cəfər Bağırov
Tel: 562-83-03; 563-54-42

